

VOMITIV

ALEXANDRU BUDAC

Cu *Maestro*, Stelian Tănase reușește contraperformanța de a scrie un roman fără nici o calitate. E confuz, plicticos, vulgar până la insuportabil, penibil de la prima la ultima pagină. Într-un cuvânt, ilizibil. Nu mă îngrijorează câtuși de puțin creșterea continuă a numărului unor astfel de cărți pe piață (m-aș mira dacă ar fi altfel), dar mă îngrijorează faptul că ele izbutesc, din nenorocire, să treacă drept literatură.

Maestro e un text despre România aflată în tranziție. Cea mai mare parte a acțiunii se petrece în studiourile unui post de televiziune, atât în culise, cât și în fața camerelor. Primele fraze te introduc într-o atmosferă (dacă "atmosferă" se poate numi tot acest conglomerat argotic) care nu se risipește până la sfârșit. "Povestea asta nu are sfârșit, dacă mă întrebi. Aceeași blenoragie netratată la timp. Obșnuitul futai de duminică după-amiază cu bărbătelu', când copiii sunt prin cartier la cinema. Dacă nu cumva și-o iau la labă prin colțuri întunecoase, zăpăciți de prima țigară. Vesel, nu? Poate am o stare proastă, dar asta e altă istorioară. O s-o aflu la timpul ei, ține-ți firea. E o poveste despre amor, trădare și moarte." În primul rând, nu există nici o poveste, ci doar o defulare obscenă, logoreică, doldora de clișee (practic, Stelian Tănase bifează tot, de la mineriade la faimoasele gropițe din obraji unei vedete tv, de la corupția politicianului român la târfa cu inimă de aur, fără să uite poantele prăfuite ale lui Mircea Crișan), desfășurată pe aproape șase sute de pagini exasperante. Naratorul e o femeie infirmă, Emilia T., ("Emiluța", cum singură își spune), locatară unui bloc mizerabil din București, dintr-un cartier care "miroase a pizdă, prezervative, tampon, seringi. A proxeneți, a polițai, a complici." Scrie la o gazetă obscură, e înnebunită după telenovela *Nu lăsați femeile singure*, se uită la filme porno și deapănă amintiri (tot porno). Emiluța a fost mereu avidă de sex, și avidă a rămas până azi, în ciuda handicapului locomotor. "Sunt fostă curvă și *idem* în prezent." Trebuie să recunosc că acel "idem" e monumental. Copulațiile și masturbările sunt de un sordid menit, probabil, a te lăsa perplex, însă nu reușesc decât să te plictisească prin repetare, prin exces voyeurist. În fond, nu e chiar aceasta definiția pornografiei?

Pe la paginile 19 - 20, după descrieri interminabile ce reiau aceleași obsesii genitale și după o sumedenie de peltele jalnice găsesc, în sfârșit, un pasaj demn de atenție. El rezumă întregul roman, este un fel de *mise en abyme* cu iz de casa scârilor. "Vă plictisesc. V-am ținut prea mult. Secretul unei povești bine spuse e să tergiversezi. Amâni deznodământul, întârzi până celălalt își pierde răbdarea. Dacă simți când se apropie clipa asta, e *zeiss*. [...] Mă consideri, pesemne, o palavragioaică, o handicapată. Stau închisă în casă și sunt cam nevorbită. Te-am prins pe dumneata și îți umplu capul cu câlți. Ce poveste avem astă seară? Bun, s-o vomită peste simandicoasa dumneavoastră cămașă albă." Subtil artificiu auctorial! Jos pălăria! Carevasăzică, totul

e deliberat, faptul că ne plictisim ține de voința naratorului, de finețea artistică, de subtila manipulare a afectelor noastre. Și eu care credeam că mă plictisesc pe bune. "Voma" (cu varianta "borătura") constituie leitmotivul întregului roman și are o frecvență demnă de Cartea Recordurilor. Ți-e teamă să nu fii împroșcat. Noroc că distanța dintre text și cititor se dovedește astronomică. Așadar, nici un pericol.

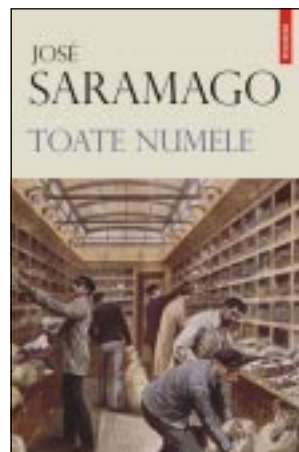
Celălalt personaj feminin e Tina Marcu, o vedetă de televiziune "mai bărfită decât un closet unde stau la pândă pederastia." Comparatie năucitoare. Ce mai aflăm despre Tina? Că a fost colegă de cameră cu Emiluța în căminul studentesc (nu vă faceți iluzii, există și scena de lesbianism), că a devenit persona non grata în showbiz după ce a cerut pe post demisia unui ministru, că simpla ei prezență îi excită pe toți bărbații din platou, invitați și tehnicieni deopotrivă. Întrucât romanul e uriaș ca dimensiuni, dar cu miză nulă, există spațiu berechet pentru a ni se descrie, fie că ne interesează, fie că nu, ce i-ar face femeii fiecare dintre acești bărbați, în ce loc, în ce poziție, în care dintre orificii. Textul este împărțit pe scene, ca o filmare, chipurile, iar pauzele îi aparțin Emiluței, și așa mai aflăm ce se întâmplă prin cartier, la ce perversiuni se dedă preotul când ține crucea în mână, cine are diaree și cine e la ciclu, cum își "ia la rangă consoarta" colonelul Petruț și, desigur, cum se "borăște" în scara blocului. Toată preocuparea asta pentru formă m-a înduioșat. Oricât am încercat, n-am reușit să pricep rostul dublei organizări

VERTIGO

Dl José este un birocrat mărunț, aproape invizibil pentru șefii și colegii săi din Arhiva Generală a Stării Civile. În calitate de registrator, nu are prea multe de făcut, dar cele câteva obligații profesionale sunt stabilite cu strictete. Orice abatere este sancționată imediat, întrucât Arhiva nu-și poate permite erori. Toate numele celor care se nasc, dar și numele celor care mor dincolo de zidurile ei străvechi, aici se află. În timpul liber, dl José colecționează fotografii și date despre celebrități. Decupează reviste. Stabilește topuri. Faptul că locuința lui are un zid comun cu instituția îi permite mici incursiuni în Arhivă după orele de program, doar pentru a lua din dosare informații utile pentru colecție. Într-o zi, hazardul rățăcește printre fișele oamenilor faimoși, cartonașul cu datele unei femei de 36 de ani. Viața dl José nu va mai fi la fel după ce ia hotărârea să pornească în căutarea ei. Însă dl José are rău de înălțime, iar aventura lui e ascensională. Cum o va scoate la capăt?

Efectul straniu al parabolei lui Saramago este intensificat de marea discrepanță dintre așteptările cititorului (în orice roman detectivist vrei mereu acțiune, cât mai multă acțiune) și lentoarea deciziilor protagonistului (funcționarul alege întotdeauna drumul ocilic). *Toate numele* este o carte răvășitoare despre fragilitatea frontierei dintre viață și moarte, o emoționantă hermeneutică a semnelor pe care le lăsăm în scurta noastră trecere pe pământ, o revelare atroce a înfățișărilor iubirii în actuala eră a informației. Ultima sarcină primită de dl José de la șeful său desăvârșește povestea, iar noi, cititorii, ne dăm seama că stăm pe ultima treaptă a unei scări înalte căreia nu-i vedem baza. Cum o vom scoate la capăt?

José Saramago, *Toate numele*, traducere din portugheză și postfață de Mioara Caragea, Polirom, 2008

a narațiunii. Stelian Tănase nu are stil și nici imaginație, personajele sunt doar nume pe hârtie, intriga lipsește cu desăvârșire, iar peste capacitatea autorului de a orchestra voci ar fi bine să coborâm cortina. Nu se întâmplă absolut nimic în carte. Din când în când, cititorul este întrebat dacă se plictisește, și atunci i se propune încă o scenă de sex sau, dacă nu-l ajută imaginația, i se sugerează să mute programul pe canalul porno.

Tina Marcu trebuie să facă o emisiune (un film?) cu Avram Duca, faimosul scriitor român aflat în exil. Supranumit "Maestro", după titlul celei mai vândute dintre cărțile sale, Duca este descris la început drept un personaj controversat, greu de interviewat și destul de misterios. Ca să pătrundă în vila din Paris a scriitorului, echipa de televiziune trebuie să treacă prin tot felul de formalități. Ei bine, odată ce-și face apariția, Duca începe să se comporte și să vorbească precum ultimul derbedeu. Nici o diferență între vocabularul său și vocabularul Emiluței. De pildă, le povestește celor prezenți de ce vrea să facă infarct într-un bordel și cum s-a "pișat" pe statuia lui Lenin. În cele din urmă, pune ochii pe Tina, iar Tina "s-a umezit la fofoloancă." Nu că ne-am fi așteptat la altceva.

În rest, violuri, masturbări nenumărate, înjurături, platuridini și, desigur, vome. Începi să crezi că editorii din România dorm duși. Dacă personajele lui Dan Sociu aveau nevoie de șazececi de pagini pentru a se masturba, personajele lui Stelian Tănase au nevoie de șase sute și de răbdarea unui cititor complet retardat ca să le parcurgă. Totuși, o întrebare mi-a stărut în minte. Oare de ce reprezentările sexualității în literatura și cinematografia autohtonă (indiferent că e

STELIAN TĂNASE
Maestro
Polirom, 2008

vorba de scriitori ori cinești veritabili sau, dimpotrivă, complet ratați) sunt atât de dezgustătoare? Puținele excepții mai degrabă confirmă regula. Masturbarea și sexul "pe la spate", brutal, sunt fixațiile multor autori, mai ales de după 1989. Nici înainte nu a fost cu mult mai bine, dacă ne amintim că locul întâi în topul preferințelor cititorilor amatori de scene decoltate era ocupat de episodul violului din *Răscoala*. Dar să nu ne legăm de canon. Poate ar fi interesant un studiu pe această temă.

Grosolan și cacofonic, dizgrațios precum un tomberon în care putrezesc toate cuvintele de la periferia vocabularului, romanul lui Stelian Tănase îți răsplătește într-un singur fel timpul pierdut cu lectura: îl uiți imediat.

HIPERPLICTISEALA

După ce am citit *Amurgul datoriei*, am jurat să nu mai pun niciodată mâna pe o carte semnată de Gilles Lipovetsky. Autorul francez face parte din acea categorie de intelectuali harnici, dar fără sclipire, care nu înțeleg că munca într-un departament sau într-o facultate de Filosofie nu te face automat filosof. Mi-am încălcat jurământul. Rău am făcut. *Ecranul global* conține vreo trei idei pentru a căror argumentare ajungeau două pagini: 1. Ecranul mare al cinematografului a fost înlocuit de o sumedenie de ecrane mici (televizor, computer, mobil, iPod ș.a.). 2. Totul este "hiper" în lumea de azi (*hiperconsum*, *hipercapitalism*, *hipermedia*, *hiperspectacular*, *hiperindividualism*, *hipercinematograf*). 3. "Pieței globale" îi corespunde "ecranul global".

Chiar era nevoie de ditamai cartea? Autorii sunt preocupați doar de progres, statistici, încasări, ani și scornesc tot felul de formule pleonastice ("rețeaua rețelelor"), oximoronice ("modernitate primitivă") sau, pur și simplu, stupide ("era vidului") ce se vor pătrunzătoare. Abordarea datorează mult teoriilor lui Jean Baudrillard, însă nu reușește nici să le disloce, nici să le ducă mai departe.

Cât despre filmele menționate... găsești informații mai interesante pe imdb.com și pe carcasa DVD-urilor. Filme de autor și blockbusters hollywoodiene sunt alăturate fără discernământ și fără alt criteriu decât cel cantitativ. Recomand volumul ca somnifer.

ALEXANDRU BUDAC

Gilles Lipovetsky, Jean Serroy, *Ecranul global. Cultură, mass-media și cinema în epoca hipermodernă*, traducere din franceză de Mihai Ungurean, Colecția Plural M, Polirom, 2008

